

Raadsinformatiebericht

Collegevergadering: 11 februari 2025

Zaaknummer : 1296465
Team : Ruimtelijk Beleid Heemstede
Portefeuillehouder : A.H.A. Grummel
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Raadsinformatiebericht: Wettelijke verplichting soortenbescherming in Heemstede

☒ Ter informatie/update	☐ Toezeggingen/actielijst commissie of raad
☐ Beantwoording schriftelijke vragen	☐ Overige

Met dit bericht informeren wij u over de wettelijke verplichting soortenbescherming in Heemstede.

Soortenbescherming onder de Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de bescherming van soorten, voorheen geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb), geïntegreerd in het omgevingsrecht. Dit betekent dat bij ruimtelijke ingrepen, zoals verduurzamingsmaatregelen en isolatieprojecten, rekening moet worden gehouden met beschermde soorten zoals vleermuizen.

Om aan deze verplichtingen te voldoen, wordt in de gemeente ecologisch onderzoek uitgevoerd en wordt een Soortenmanagementplan (SMP) opgesteld. Dit plan helpt bij het in kaart brengen van beschermde soorten en het realiseren van een gebiedsgerichte aanpak voor de noodzakelijke compensatie, zoals het creëren van alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen.

De gemeente ziet hierin een belangrijke koppeling met het isolatieprogramma, waarbij soortenbescherming en verduurzaming hand in hand gaan. Daarnaast wordt een vleermuiswerkgroep opgericht om de monitoring en effectiviteit van de maatregelen te borgen.

In dit raadsinformatiebericht lichten we deze samenhang verder toe en geven we inzicht in de stappen die worden ondernomen.

Soortenmanagementplan en gebiedsgerichte omgevingsvergunning in 2027

De komende twee jaar is een ecologisch bureau bezig met onderzoek om in kaart te brengen waar beschermde diersoorten zich bevinden en stellen zij een SMP op. Met dit plan kan de gemeente een gebiedsgerichte omgevingsvergunning aanvragen bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN). Deze vergunning laat zien dat in het gebied wordt voldaan aan de Omgevingswet (voorheen Wnb). Hierdoor kunnen bewoners hun huis verduurzamen en (ver)bouwen, zolang ze zich aan de regels van het SMP houden. De vergunning heeft een geldigheidsduur van tien jaar en wordt verwacht in juli 2027.

Zonder de gebiedsgerichte omgevingsvergunning moeten inwoners bij isolatiewerkzaamheden zelf aantonen dat ze geen schade toebrengen aan beschermde soorten. Dit betekent dat zij een ecologisch onderzoek moeten laten uitvoeren, mogelijk een ontheffing moeten aanvragen en zelf compenserende maatregelen moeten treffen. Dit maakt isoleren duurder en ingewikkelder. Met de vergunning regelt de gemeente deze verplichtingen collectief, waardoor verduurzaming makkelijker en sneller wordt.

De provincie Noord-Holland heeft gemeenten de opdracht gegeven om vooruitlopend op het SMP alvast alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen te realiseren en heeft hiervoor budget beschikbaar gesteld. In Heemstede worden in 2025 minimaal 18 kraamkasten gerealiseerd in gevels van daarvoor geschikte gebouwen. Dit gebeurt in samenspraak met de pandeigenaren en het ecologische bureau.

Gezien de gebiedsgerichte omgevingsvergunning nog op zich laat wachten volgen we de regeling van het pre-SMP. Dit houdt in dat isolatieprojecten tijdelijk kunnen worden uitgevoerd, maar met beperkingen: per CBS-buurt mag maximaal 6% van de woningen worden geïsoleerd. Dit voorkomt grootschalig verlies van verblijfplaatsen voor beschermde soorten. Inwoners moeten zich houden aan ecologische richtlijnen, zoals een QuickScan voor beschermde soorten en mitigerende maatregelen. Zodra de gebiedsgerichte omgevingsvergunning is verleend, vervalt deze beperking en kan isolatie zonder drempels plaatsvinden.

Oprichten Vleermuiswerkgroep

Onder begeleiding van de vleermuiswerkgroep Zuid-Kennemerland (actief in Bloemendaal) willen we in Heemstede vrijwilligers werven om de vleermuispopulaties in Heemstede te gaan monitoren.

Het monitoren van vleermuispopulaties is belangrijk om te controleren of beschermde soorten zich aanpassen aan de nieuwe verblijfplaatsen en of de compensatiemaatregelen effectief zijn. Dit helpt bij het tijdig bijsturen van beleid en maatregelen als blijkt dat vleermuizen de alternatieve locaties niet gebruiken. Bovendien is monitoring een verplicht onderdeel van de Omgevingswet/Wnb en de gebiedsgerichte omgevingsvergunning, waarmee de gemeente kan aantonen dat aan de ecologische voorwaarden wordt voldaan.

Bijlage 1. Mogelijke vragen die bij u leven over gebiedsgerichte omgevingsvergunning en het SMP

1. **Waarom duurt het tot 2027 voordat de gemeente een gebiedsgerichte omgevingsvergunning heeft?**

De vergunning kan pas worden aangevraagd nadat het SMP volledig is opgesteld en goedgekeurd. Dit proces kost tijd, omdat ecologisch onderzoek gedurende twee jaar moet worden uitgevoerd. Daarnaast is de vergunning een complex proces dat nauwkeurigheid vereist om aan alle ecologische en juridische eisen te voldoen.

2. **Welke risico's zijn aanwezig als de maatregelen uit het SMP niet goed worden nageleefd?**

Als de maatregelen niet goed worden nageleefd, kan dit leiden tot negatieve gevolgen voor beschermde diersoorten. Dit kan niet alleen ecologische schade veroorzaken, maar ook juridische gevolgen hebben. De ODNHN kan namens de provincie handhavend optreden bij niet-naleving en een boete opleggen aan overtreders.

Vragen over de impact op inwoners

5. **Hoe wordt de communicatie met inwoners vormgegeven, zodat zij weten wat wel en niet mag op het gebied van isolatie?**

De gemeente verstrekt duidelijke informatie via de gemeentelijke website en de nieuwsbrief. We werken samen met het Duurzaam Bouwloket om ervoor te zorgen dat isolatieprojecten op de juiste manier worden uitgevoerd.

6. **Zijn financiële of administratieve ondersteuningsmogelijkheden mogelijk voor inwoners die nu individueel een ecologisch onderzoek of ontheffing moeten aanvragen?**

Nee, op dit moment niet.

7. **Hoe wordt ervoor gezorgd dat aannemers en bouwbedrijven op de hoogte zijn van de regels en de verplichtingen bij isolatie?**

Aannemers en bouwbedrijven worden geïnformeerd via het Duurzaam Bouwloket. Het DBL voert de isolatie aanpak uit voor de gemeente. Daarnaast stellen gemeenten als vereiste om alleen samen te werken met isolatiepartijen die gecertificeerd zijn in natuurinclusief isoleren.

Vragen over de alternatieve verblijfplaatsen en monitoring

9. **Zijn 18 kraamkasten in 2025 voldoende om de vleermuispopulatie op peil te houden?**

De 18 kraamkasten zijn een startpunt, maar het aantal kan in de toekomst worden aangepast op basis van de monitoring van de vleermuispopulaties. Als blijkt dat meer verblijfplaatsen nodig zijn, gaat de gemeente extra kasten plaatsen. De monitoring helpt hierbij om het succes van de maatregelen te evalueren.

10. **Hoe wordt bepaald waar deze kasten worden geplaatst en hoe wordt gecontroleerd of vleermuizen ze daadwerkelijk gebruiken?**

De plaatsing van kraamkasten wordt bepaald door een ecologisch expert op basis van locatiebezoeken. De kasten worden op strategische locaties geplaatst waar vleermuizen het meest waarschijnlijk zullen verblijven. De effectiviteit wordt gecontroleerd via de monitoring van de vleermuiswerkgroep en door middel van periodieke inspecties.

11. **Zijn extra maatregelen nodig als blijkt dat vleermuizen de nieuwe verblijfplaatsen niet accepteren?**

Als blijkt dat vleermuizen de nieuwe verblijfplaatsen niet accepteren, moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat extra verblijfplaatsen worden gecreëerd of dat het ontwerp van de kasten wordt aangepast.

12. **Heeft de gemeente voldoende capaciteit voor monitoring?**

Voor het monitoren van de alternatieve vleermuisverblijven kiezen we voor een duurzame en kostenefficiënte aanpak door het oprichten van een lokale vleermuiswerkgroep. Deze werkgroep bestaat uit getrainde vrijwilligers onder professionele begeleiding van de ervaren vleermuiswerkgroep Zuid-Kennemerland.

De werkgroep wordt als volgt opgezet:

- De vleermuiswerkgroep Zuid-Kennemerland verzorgt de training en certificering van vrijwilligers
- De gemeente faciliteert met benodigde materialen zoals batdetectors
- Monitoring vindt plaats volgens een vast protocol dat voldoet aan de wettelijke eisen
- De ecooloog valideert de verzamelde gegevens en stelt monitoringsrapportages op
- De werkgroep wordt gekoppeld aan bestaande natuurorganisaties voor kennisuitwisseling

Deze constructie zorgt voor:

- Voldoende capaciteit door inzet van een groep toegewijde vrijwilligers
- Kwaliteitsborging door professionele begeleiding
- Kostenbesparing ten opzichte van volledig professionele monitoring
- Extra draagvlak voor natuurbescherming in de gemeente
- Opbouw van lokale kennis en betrokkenheid

De benodigde gemeentelijke capaciteit blijft beperkt tot coördinatie en facilitering, terwijl we wel zorgen voor kwalitatief hoogwaardige monitoring.

Vragen over het pre-SMP en isoleren tot 6% per CBS-buurt

13. Hoe wordt de 6%-grens per CBS-buurt bewaakt, en wat doen we als deze wordt overschreden?

De gemeente houdt toezicht op het aantal isolatieprojecten door middel van de landelijke isolatie app waarin isolatiepartijen hun isolatieprojecten melden. Als de 6%-grens wordt overschreden, kan de gemeente bijvoorbeeld tijdelijk de isolatiecampagne in die buurt stopzetten of een uitzonderingsprocedure bij de provincie aanvragen.

14. Hoe wordt voorkomen dat deze tijdelijke beperking leidt tot ongelijkheid tussen buurten of vertragingen in gemeentelijke verduurzamingsdoelen?

De gemeente gaat monitoren of bepaalde buurten onevenredig worden getroffen door de beperking en neemt waar nodig maatregelen om de verduurzaming in die gebieden op een andere manier te versnellen. Dit kan bijvoorbeeld door extra compensatiemaatregelen of door alternatieve vormen van verduurzaming aan te bieden, zoals glas of vloerisolatie.

15. Voor welke isolatiemaatregelen is de Omgevingset/Wnb van toepassing?

- ✓ Dakisolatie – Kan verblijfplaatsen van vleermuizen of nesten van vogels verstoren.
- ✓ Spouwmuurisolatie – Kan vleermuizen verdrijven of insluiten.
- ✓ Gevelisolatie – Kan schuilplaatsen aantasten.

De wet geldt meestal niet voor:

- ✗ Glasisolatie (HR++, triple glas) – Dit verandert alleen het raam, zonder impact op dieren.
- ✗ Vloerisolatie – Wordt aangebracht onder de vloer, waar meestal geen beschermde dieren zitten.

✗ Bodemisolatie – Zoals schelpen of EPS-korrels in de kruipruimte, zonder risico voor dieren.